

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
/Студеняк І.П./
_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛАСИЧНІ ТА НОВІТНІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Предметна спеціальність
Спеціалізація
Статус дисципліни
Мова навчання

Третій (освітньо-науковий)
05 Соціальні та поведінкові науки
054 Соціологія
—
—
Обов'язкова
Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Класичні та новітні соціологічні теорії» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія**

Розробники: Варга Н.І., кандидат соціологічних наук, доц. кафедри соціології та соціальної роботи

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи,
протокол № 1 від «27» 08 2020 року

Завідувач кафедри проф. Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

Протокол № 1 від «8» 09 2020р.

Голова науково-методичної комісії Стряпко І.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для очної форми навчання: аудиторних – 3,4 самостійної роботи здобувача – 5,1	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	28	8
	Практичні (семінарські):	
	20	6
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Класичні та новітні соціологічні теорії» є ознайомити студентів з соціологічними теоріями, основними течіями та напрямками соціології до наших днів, а також з найбільш актуальними проблемами сучасних соціологічних парадигм та усвідомити роль і значення сучасних соціологічних теорій у процесі розвитку суспільства, опанувати історичні форми та напрями розвитку соціологічних знань, їх взаємозв'язок, взаємовплив і наукову цінність з позицій сьогодення, а також науково-теоретичні, соціально-політичні та ідеологічні чинники впливу на розвиток, характер і спрямованість теоретичної думки та емпіричних досліджень у соціології.

Предметом навчальної дисципліни виступають закони та принципи формування та функціонування суспільства та соціальні визначеності людини в контексті актуальних проблем та перспектив розвитку мікро- та макrorівневої соціології та інтегрального синтезу зазначених полярних позицій. Зміст навчальної дисципліни розкривається у темах, в яких виявлені загальні властивості та атрибути сучасних соціологічних теорій, продемонстровані їх основні течії та напрями; висвітлені найбільш актуальні версії соціологічного осмислення суспільства; проблематизовані основні парадигмальні настанови сучасної соціології; визначені актуальні теми сучасного соціологічного дискурсу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів; знання і розуміння предметної області та розуміння професії, базових понять соціології; здатність вчитися і бути сучасно навченим, до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації; здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці; розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства і уміння їх використовувати у професійній діяльності та всебічно аналізувати історичні процеси, події та факти з наукових позицій і їх тлумачення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Глибинні системні компетентності в області сучасних методів проведення досліджень в галузі соціології та в суміжних галузях.

ЗК3. Уміння ефективно спілкуватися з широкою науковою спільнотою та громадськістю з актуальних питань соціології, соціальних та поведінкових наук, організовувати та проводити навчальні заняття з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних засобів.

ЗК4. Здатність компетентно представляти наукову інформацію в усній та письмовій формах (в тому числі іноземною мовою) із застосуванням відповідної лексики.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

ФК1. Вміння формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири і потреби сучасного суспільства, а також стан її наукової розробки.

ФК2. Вміння визначати вплив теоретичних знань на суспільне життя, внесок окремих вчених в розвиток соціологічної науки, а також формулювати тенденції розвитку соціологічних знань; визначати роль і значення соціологічних теорій у процесі розвитку суспільства;

ФК3. Вміння формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері, застосовувати сучасні методи і процедури перевірки гіпотез.

ФК4. Вміння самостійно виконувати науково-дослідну діяльність у рамках спеціальності соціологія з використанням сучасних теорій, методів та інформаційно-комунікаційних

технологій.

ФК5. Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати соціологічні джерела, проводити їх зовнішню та внутрішню критику, систематизацію та класифікацію.

ФК7. Вміння використовувати існуючі та створювати власні теоретичні моделі (об'єкт-теорії) в соціологічному дослідженні.

ФК10. Вміння виявляти причини соціальних процесів та явищ шляхом розпізнавання і аналізу їхніх структурних та культурних передумов.

ФК12. Вміння ставити та розв'язувати дослідницькі завдання з вивчення соціоструктурних параметрів та чинників соціальних процесів, здійснювати їх теоретичний та емпіричний аналіз, застосовувати критичне мислення до аналізу ситуацій повсякдення і актуальних соціальних процесів.

ФК13. Вміння на матеріалі реальних досліджень ґрунтовно аналізувати різноманітні дослідницькі техніки та процедури, що дозволяють досягти максимального ефективних результатів.

3. ОЧІКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Класичні та новітні соціологічні теорії», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації, в межах та поза областю дослідження	ПРН1
Здатність завершити розширене оригінальне дослідження, що базується на критичному розгляді джерел та забезпечене необхідним науковим апаратом таким, як нотатки, бібліографія та публікація відповідних документів	ПРН4
Здатність готувати підбір матеріалу для преси/об'єднання інформації з питань викладацько-професорських ініціатив, публікувати їх у пресі чи на веб-сторінці	ПРН7
Здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела та документальний матеріал, корисний для свого власного дослідження	ПРН11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Класичні та новітні соціологічні теорії»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Студенти працюють з соціологічною літературою, здатні об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації, в межах та поза областю дослідження; володіють знаннями про основні напрями та школи сучасної соціологічної теорії; мають уявлення про основні тенденції історичного розвитку соціологічного знання; особливості соціологічного знання і його функціонування у суспільстві	ПРН1
Студенти володіти знаннями про основні проблеми та протиріччя властиві сучасному соціологічному дискурсу та новітні тенденції у розвитку соціологічної науки; застосовують ефективні вибіркові методи, процедури та технології соціологічних досліджень шляхом забезпечення внутрішньої упорядкованості та погодженості окремих елементів наукового пошуку, створюють щось нове, обґрунтовують	ПРН4

власну позицію, роблять та аргументують самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	
Студенти здатні використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі вибіркового дослідження (пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації).	ПРН7
Студенти можуть навичками збору соціальної інформації з використанням ймовірнісних та неймовірнісних методик, опираючись на архівних, бібліотечних каталогах та найновіші ІКТ-ресурсах, щоб локалізувати джерела та документальний матеріал	ПРН11

4.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: розв'язування задач (обчислення статистичних показників), самостійна робота, стандартизовані тести, аналітичний звіт, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування задач. Кожне завдання модульної контрольної роботи (2 теоретичні і 3 практичні завдання) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 20 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 30 балів – по 10 балів за кожне завдання (разом за контрольну – 50 балів). Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усної відповіді.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит у формі письмової роботи. Максимальна оцінка за письмову роботу на іспиті – 100 балів.

Змістові модулі можуть оцінюються наступним чином:

Модульна контрольна робота	Оцінка за роботу на практичних заняттях	Індивідуальна робота студента	Всього
40 балів	40	20	100

Семестрова оцінка є результатом середнього арифметичного балів двох змістових модульних контролів (наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю набрав 90 балів; семестрова оцінка у подібному випадку виставляється так: $(80+90) : 2 = 85$

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
10	10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	5	4	5
Лабораторні заняття (допуск, виконання та зихист)				
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Презентація	2	5	2	5
Реферат	2	5	2	5
Есе	2	5	2	5
Модульна контрольна робота		30		40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє

елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 3 бали – обчислює статистичні показники тільки з підказкою; 4 – 6 балів – при обчисленні статистичних показників студент допускає істотні неточності та помилки; 7 – 9 балів – при розв'язуванні задач студентом допускаються неістотні неточності та незначні помилки; 10 балів – студент розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Критерії оцінки стереотипного завдання (максимальна кількість за 1 завдання – 15 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 4 бали – вирішення завдання містить лише формулу розрахунку; 5 – 8 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку та пояснення до неї; 9 – 11 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї та обґрунтування використання саме цієї формули; 12 – 14 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, обґрунтування використання саме цієї формули та підстановку вхідних даних у формулу; 15 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку у формулу, правильний розрахунок та висновок за результатом розрахунку.

Критерії оцінки діагностичного завдання (максимальна кількість за 1 завдання – 20 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 5 бали – розв'язання завдання містить лише формули розрахунків або деякі елементи з окремих тем дисципліни; 6 – 10 балів – завдання вирішено неправильно, але деякі розрахунки відповідають ситуації, що розглядається в завданні; 11 – 15 балів – завдання вирішено частково правильно, висновки носять поверховий характер; 16 – 19 балів – завдання вирішено правильно, у розв'язанні використано весь необхідний статистичний інструментарій, наведені пояснення до розрахунків, зроблені аргументовані висновки, але мають місце деякі неточності в обґрунтуванні відповіді або висновків; 20 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументований аналітичний висновок та узагальнення.

Критерії оцінки евристичного завдання (максимальна кількість за 1 завдання – 30 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 6 бали – вирішення завдання містить лише формули розрахунків, що не відповідають ситуації, яка розглядається; 7 – 12 балів – завдання вирішено неправильно, але деякі розрахунки відповідають ситуації, що розглядається; 13 – 18 балів – завдання виконано частково правильно, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, висновки носять поверховий характер; 19 – 24 балів – завдання виконано частково правильно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і мають місце три неточності у розрахунках; 25 – 29 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, наведена

доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і має місце одна неточність у розрахунках; 30 балів – завдання виконано бездоганно, без жодної помилки, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументовані аналітичні висновки та узагальнення. Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1.Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класичні соціологічні теорії: історичні витоки та основні школи

Тема 1. Особливості розвитку соціологічної теорії

Основні етапи розвитку сучасної західної соціології. Емпірична соціологія та її основні проблеми. Основні тенденції розвитку сучасного етапу західної соціології (позитивістсько-натуралістична, розуміюча соціологія). Соціальна теорія марксизму та її розвиток у сучасних умовах.

Тема 2. Сучасні соціологічні концепції суспільства

К. Попер та його теорія соціологеми відкритого та закритого суспільств. У. Ростоу про п'ять стадій технологічного розвитку суспільства. Еволюція суспільства Т. Парсонса. Макросоціологічна теорія Е. Шілза. О. Тоффлер про сутність розвитку суспільного життя. Теорія індустріального суспільства у поглядах Р. Арона та У. Ростоу. Теорія “постіндустріального” суспільства (Д. Белл, З. Бжезинський, А. Тоффлер, А. Турен, Ж. Фурастьє). Сутність доринкового(традиційного), індустріального і постіндустріального суспільств. Модель соціальної стратифікації Р. Дарендорфа. Вчення П. Сорокіна про соціальну стратифікацію. Стратифікаційна модель У. Уотсона.

Тема 3. Структурний функціоналізм та неофункціоналізм

Витоки функціоналізму: А.Редкліф-Браун, Б.Малиновський. Виникнення теорії функціоналізму. Функціоналізм Т.Парсонса. Теорія дії та теорія систем. Функції соціальної системи. Функціональний аналіз Р.Мертоні. Теорія середнього рівня. Поняття явних і латентних функцій. Функції та дисфункції. Функціональні альтернативи, функціональні елементи та функціональні замітники. Культура, структура та аномія. Функціональна теорія стратифікації К.Девіса та У.Мура. Критика функціоналізму. Неофункціоналізм. Д.Александр і П.Коломі.

Тема 4. Соціологічні теорії конфліктів

Теорія соціального конфлікту як альтернатива функціоналізму. Теорія конфлікту у поєднанні з функціоналізмом. Джерела теорії соціального конфлікту: марксизм, Г.Зіммель. Проблема конфліктних явищ у функціоналізмі. Теорія конфлікту Р.Дарендорфа. Соціологія конфлікту Р.Коллінза. Концепція позитивно-функціонального конфлікту Л.Козера.

Загальна теорія конфлікту К.Боулдінга. Інституціональні підходи до конфлікту. Конфліктологія та “єдина теорія конфлікту”. Критика теорій соціального конфлікту. Природа конфлікту: види конфліктогенів. Стратегії поведінки в конфлікті: конкуренція, пристосування, уникання, компроміс, співпраця. Способи та методи керування конфліктом.

Тема 5. Неомарксистські теорії у соціології

Критика марксизму неомарксистами. Критична теорія сучасного суспільства. Критика марксистських ідей представниками “першого покоління” Франкфуртської школи (Т.Адорно, М.Хокхаймер, З.Кракауер, Л.Левенталь). “Друге покоління” Франкфуртської школи: О.Негт, Ю.Габермас. Критична теорія Ю.Габермаса. Теорія комунікативної дії. Дискурс та консенсус. Поняття розуму в теорії Ю.Габермаса. Знання та інтерес. “Колонізація життєвіту”. Проблема ідентичності у Ю.Габермаса. Можливість ідентичності в складних суспільствах. Неомарксизм та технокапіталізм. Сучасний марксизм: І.Валлерштайн та теорії світової системи. Постмарксизм. Аналітичний марксизм. Емпіричний марксизм. Постмодерністська версія марксистської теорії. Сучасна (нова) економічна соціологія. Неінституціональна теорія: Р.Коуз, К.Ерроу, О.Уільямсон. Фордизм та постфордизм.

Тема 6. Соціальні теорії постмодернізму

Витоки постмодернізму: антропологічний структуралізм К.Леві-Стросса. Постструктуралізм і постмодернізм. Критика модернізму. Ж.Дерріда: онто-тео-телео-фалло-фоно-логоцентризм. Соціологічні проблеми філософії М.Фуко. Археологія знання та поняття епістемі. Генеалогія влади. Історія сексуальності: турбота про себе. Наглядати і карати. Соціальна теорія Ж.Бодріяра: суспільство споживання. Гіперреальність, симуляція, симулякр. Спокуса. Соціально-економічна теорія Ж.Бодріяра. Критика соціальних теорій постмодернізму. Вплив постмодерністів на соціологічні теорії сучасності.

Тема 7. Феноменологічна соціологія

Основні ідеї феноменологічної соціології А.Шюца. Змістовна будова соціального світу. Соціальна реальність та життєвий світ. Феноменологія Т.Лукмана. Феноменологічний аналіз соціальної стабільності. Проблеми смислових криз. Розвиток та трансформація феноменологічної соціології. Соціально-конструктивістський напрям. П.Бергер та Т.Лукман про соціальне конструювання реальності. Феноменологія “чужого”. Проблема “чужий/інший” у соціології. Феноменологія та когнітивна соціологія (А.Сікулер).

Тема 8. Етнометодологія

Етнометодологія Г.Гарфінкеля. Феноменологія та етнометодологія. Тотожність опису і конструювання соціальної реальності. Етнометодологічні дослідження контексту соціальних інститутів. Етнометодологічний аналіз розмов. Поєднання мовленнєвих засобів та невербальних дій. Етнометодологія та символічний інтеракціонізм. Критика етнометодології.

Змістовий модуль 2. Розвиток інтеграції в сучасній соціології. Від сучасної до пост сучасної соціальної теорії.

Тема 9. Теорія обміну

Роль соціальної психології груп у розвитку теорії обміну. Біхевіоризм Б.Скіннера. Теорія обміну Дж.Хоманса: основні постулати. Теорія обміну П.Блау. Теорія обміну Р.Емерсона. Теорія обміну та соціологія раціонального вибору. Теорія обміну та мережевий підхід.

Тема 10. Теорія систем у соціології

Теорія систем У.Баклі. Можливості використання теорії систем у соціології. Теорія систем Н.Лумана. Визначення суспільства і теорія знання. Поняття комунікації. Аутопоезис. Суспільство як аутопоезійна система. Проблема подвійної можливості. Диференціація.

Тема 11. Багатомірна соціологія та проблема інтегрального синтезу

Інтегральний синтез полярних позицій: проблема взаємозв'язку мікро- і макрорівневих суспільних проблем. Синтез мікро- і макротеорій, мікро- та макрорівнів. Ю.Габермас та поєднання парадигм. Концепція Дж.Рітцера. Багатомірна соціологія Д.Александера. Діалектичне поєднання полярних позицій А.Ліску. Мікроосновна макросоціологія. Теорія структуризації Е.Гідденса. Взаємозв'язок інтеграції, системних протиріч і соціальних конфліктів. М.Арчер і морфогенез. П.Бурдьє: подолання суб'єкт-об'єктного протиставлення. Габітус і поле.

Тема 12. Сучасне суспільство: актуальні соціологічні версії

“Глобальне селище” М.Маклюєна. “Суспільство ризику” У.Бека. “Індивідуалізоване суспільство” З.Баумана. “Макдональдизація” суспільства Дж.Рітцера. Інформаційне суспільство (М.Кастельс). Цивілізаційна модель С.Гантінгтона.

Тема 13. Основні парадигмальні настанови сучасних соціологічних дискурсів

Визначення сучасності через префікс “пост-”. Модерн/Постмодерн. Модерн як незавершений проект (Ю.Габермас). Культура Постмодерну (П.Козловскі). Постмодерна соціологія (З.Бауман). Сучасна епоха як Просвітництво. Інформатизація. Вплив ЗМІ на формування свідомості людини. “Галактика Гуттенберга”. Переваги Інтернету. Наслідки інформатизації: інформаційні війни. Ідентичність. Походження сучасної теорії ідентичності: Е.Еріксон. Осмислення ідентичності І.Гофманом. Класифікація ідентичності за джерелами (С.Гантінгтон). Вертикальний та горизонтальний виміри ідентичності (Ю.Габермас). Проблема ідентичностей у А.Піццорно. Проблема множинного “Я” (Дж.Ельстер). Ідентичність та визнання (А.Хоннет). Ідентичність та “повернення дієвця” (А.Турен).

Соціологічні теорії гендеру. Фемінізм. Гендерна нерівність. Феміністська соціологічна теорія. Теорія культурного фемінізму. Глобалізація. Підходи до осмислення: З.Бауман, М.Маклюєн, Ю.Габермас, С.Гантінгтон, Е.Гідденс, Дж.Рітцер. Інтимність та публічність (Е.Гідденс). Глобалізація та американізація. Глобалізація та європоцентризм. Проблема “Схід/Захід”. Інтернаціоналізація. Мультикультуралізм та відмирання ідеї нації. Толерантність. Політкоректність. Нерівність. Свобода. Визнання. Прогностичні погляди на соціологію. Пророцтво кризи (А.Гоулднер).

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	пр.	інд	с. р.		л	пр.	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Особливості розвитку соціологічної теорії	10	4	2		4	12	2	1		9
Тема 2. Сучасні соціологічні концепції суспільства	9	2	2		5	12	2	1		9
Тема 3. Структурний функціоналізм та неофункціоналізм	9	2	2		5	9	1			8
Тема 4. Соціологічні теорії конфліктів	8	2	1		5	9		1		8
Тема 5. Неомарксистські теорії у соціології	8	2	1		5	9		1		8
Тема 6. Соціальні теорії постмодернізму	8	2	1		5	8				8
Тема 7. Феноменологічна соціологія	8	2	1		5	8				8
Усього за 1 модуль:	60	16	10		34					
Тема 8. Етонометодологія	9	2	1		6	8				8
Тема 9. Теорія обміну	9	2	1		6	8				8
Тема 10. Теорія систем у соціології	10	2	2		6	8				8
Тема 11. Багатомірна соціологія та проблема інтегрального синтезу	10	2	2		6	9	1			8
Тема 12. Сучасне суспільство: актуальні соціологічні версії	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 13. Основні парадигмальні настанови сучасних соціологічних дискурсів	12	2	2		8	10	1	1		8
Усього за 2 модуль:	60	12	10		38					
Усього	120	28	20		72	120	8	6		106

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	заочна
1.	Особливості розвитку сучасної соціологічної теорії	2	1

2.	Сучасні соціологічні концепції суспільства	1	1
3.	Сучасні соціологічні теорії поведінки людини в суспільному житті	2	
4.	Соціологія конфліктів	1	1
5.	Соціологічні процеси в сучасній соціології	1	
6.	Сучасні соціологічні концепції економічного життя	2	1
7.	Проблема влади та демократії на сучасному етапі	1	
8.	Управління суспільством — одна з основних проблем сучасної соціології	1	1
9.	Інтеракціонізм як один з напрямів соціальної психології	2	
10.	Дослідження масової комунікації в сучасній соціології	1	1
	Разом	20	6

5.4.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Особливості впливу фрейдівської соціології на розвиток сучасної соціології	2	2
2.	Основні положення концепції масового суспільства і масової культури	2	2
3.	Структурно-функціональний аналіз як один із напрямів сучасної соціології.	2	2
4.	Основні проблеми емпіричної соціології.	2	2
5.	Позитивістсько-натуралістичний напрям розвитку західної соціології.	2	2
6.	Особливості неомарксистської соціології.	2	2
7.	Розуміюча соціологія та її вплив на розвиток сучасної соціології.	2	2
8.	Сутність соціальної теорії марксизму та її місце в сучасній соціології.	2	2
9.	Основні ідеї теорії соціології відкритого та закритого суспільств К. Попера.	2	2
10.	Погляди О. Тоффлера про сутність розвитку суспільного життя.	2	2
11.	Теорія індустріального суспільства Р. Арона.	2	2
12.	Теорія індустріального суспільства У. Ростоу.	2	2
13.	О. Тоффлер про сутність постіндустріального суспільства.	2	2
14.	А. Турен та його ідеї про постіндустріальне суспільство.	2	2
15.	Основні положення постіндустріального суспільства Ж. Фурастьє.	2	3
16.	П. Сорокін про поняття та основні форми соціальної стратифікації.	2	3
17.	П. Сорокін про місце флуктуації у визначенні економічної стратифікації.	2	3
18.	Основні положення флуктуації висоти та профілю економічної стратифікації П. Сорокіна.	2	3
19.	Основні ідеї політичної стратифікації П. Сорокіна.	2	3

20.	П. Сорокін про сутність флуктуації професійної стратифікації.	2	3
21.	Стратифікаційна модель У. Уотсона.	2	3
22.	Концепція соціальної мобільності П. Сорокіна.	2	3
23.	Вплив ідей соціальної стратифікації Р. Дарендорфа, П. Сорокіна, У. Уотсона на сучасну структуру суспільства	2	3
24.	Теорія особистої аномії Р. Мертона.	2	3
25.	Теорія дій Т. Парсонса.	2	3
26.	Вчення про архетипи та соціальну поведінку К. Юнга.	2	3
27.	Соціальні форми деструктивної поведінки Е. Фромма.	2	3
28.	Сутність теорії соціальної установки.	2	3
29.	Диспозиційна теорія особистості.	2	3
30.	Соціологічна теорія “символічного насильства” П. Бурдьє.	2	3
31.	Соціальна логіка міжсуб’єктних комунікацій Ю. Хабермаса.	2	3
32.	Сутність протилежності теорій Р. Мертона і Т. Парсонса щодо поведінки людей.	2	3
33.	Ідеї про поведінку людей К. Юнга і Е. Фромма, актуальні в сучасних умовах розвитку суспільства.	1	3
34.	Сучасні проблеми поведінки людей на основі сучасних соціологічних концепцій про поведінку.	1	3
35.	Діалектична теорія конфлікту Р. Дарендорфа.	1	3
36.	Теорія соціальних конфліктів Л. Козера.	1	3
37.	Погляди Р. Паркера на взаємодію як основу конфлікту.	1	3
38.	Концепція конфліктних явищ Т. Парсонса.	1	3
39.	Сутність “критично-рефлекторної” концепції А. Гоулдера.	1	3
40.	Погляди Л. Бурдьє на сутність конфлікту.	1	3
	Разом	72	106

5.5.Індивідуальні завдання

Виконайте подані теми у вигляді презентації:

1. Інтегральна соціологія П. Сорокіна.
2. Основні етапи розвитку сучасної західної соціології.
3. Основні проблеми емпіричної соціології на сучасному етапі.
4. К. Попер та його теорія соціології відкритого та закритого суспільств.
5. Концепція технологічного розвитку суспільства Т. Парсонса.
6. Макросоціологічна теорія Е. Шілза.
7. О. Тоффлер про розвиток суспільного життя.
8. Теорія індустріального суспільства У. Ростоу.
9. Модель соціальної стратифікації Р. Дарендорфа.
10. Стратифікаційна модель У. Уотсона.
11. Теорія соціальної поведінки К. Юнга.
12. Диспозиційна теорія особистості.
13. Соціологічна теорія “символічного насильства” П. Бурдьє.
14. Концепція соціальних конфліктів Л. Козера.
15. Соціокультурна динаміка П. Сорокіна.
16. Теорія “масової культури” та її прояв у суспільному житті.
17. Концепція Т. Адорно про елітарну культуру.

18. Місце релігії у структурі культури з позицій представників функціональної школи.
19. С. Ліпсет про роль моралі у взаємодії політичних організацій.
20. “Емпірична школа” про систему управління людськими відносинами.
21. Концепція “революції менеджерів” про сутність управління.
22. Місце теорії соціальної організації в управлінні соціальними процесами.
23. Основні ідеї концепції соціотехнічної організації.
24. Г. Олдріх про сутність взаємодії організації з соціальним середовищем.
25. Погляди С. Ліпсета про сутність демократії.
26. Концепція деідеологізації Д. Белла.
27. О. Тоффлер про демократичний устрій суспільства.
28. Проблеми влади та демократії у вченні М. Корзье.
29. Порівняльний аналіз поглядів К. Маркса, М. Вебера та Т. Веблена у формуванні економічної соціології.
30. Особливості розвитку економічної соціології в сучасних умовах.

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп’ютер, мультимедійний проєктор.

Програмне забезпечення – офісні додатки, Інтернет-сторінки Державної та регіональних служб статистики

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

- 1.Бауман 3. Индивидуализированное общество. М., 2002.
- 2.Бауман 3. Мыслить социологически. М., 1996.
- 3.Бек У. Общество риска: На пути к другому модерну. М., 2000.
4. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М., 1995.
5. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец социального. - Екатеринбург. 2000.
- 6.Бодрийяр Ж. Общество потребления. М., 2006.
- 7.Бурдье П. Социология социального пространства. М., СПб, 2005.
- 8.Гарфинкель, Г. Исследования по этнометодологии. СПб, 2007.
9. Гидденс Э. Устроение общества: Очерк теории структуризации.- 2-е изд. М., 2005.
10. Гоулднер А.У. Наступающий кризис западной социологии. СПб, 2003.
11. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. - М., 2000.
11. Луман Н. Общество общества. Ч.І. Общество как социальная система. М., 2004.
12. Ритцер Дж. Макдональдизация общества: традиционные и новые ценности: политика, социум, культура. - М., 2001.
- 13.Ритцер Дж. Современные социологические теории. СПб, 2002.
14. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. СПб., 2000.
- 15.Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: АСТ, 2003.
- 16.Коркьюф Ф. Новые социологии. М., 2002.
- 17.Осипов Г. История социологии в Западной Европе и США. М., 2001.
18. Современная социальная теория : Бурдье, Гидденс, Хабермас. Учеб. пособие. Новосибирск, 1995.

- 19.Таліб Н., Чорний лебідь. Про (не) ймовірно у реальному житті. 3-тє вид., К.: Наш формат, 2020,392с.
- 20.Таліб Н., Антикрихкість. Про (не)вразливе у реальному житті». 2-тє вид., К.: Наш формат, 2019,400с.
- 21.Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття. 2-тє вид., К.:Форс Україна, 2019, 416с.
- 22.Харарі Ю.Н.Людина розумна. 2-тє вид., Book Chef, 2019, 544с.
23. Харарі Ю.Н.Людина божественна.За лаштунками майбутнього. 2-тє вид., Book Chef, 2018, 512с.

Допоміжна

1. Адорно Т. К логике социальных наук [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/adorno/log_soc.php.
2. Бауман З. Национальное государство что дальше (фрагмент). *Отечественные записки*. 2002. № 6.
3. Бауман З. От пилигрима к туристу или краткая история идентичности [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.urbanclub.ru/?p=54>.
4. Бауман З. Пять прогнозов и множество оговорок. *Иностранная литература*. 2006. № 8.
5. Бауман З. Пьер Бурдьє, или диалектика *vita contemplativa* и *vita activa*. *Социологический журнал*. 2002. N 3. С. 5-19.
6. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма - ответы на глобализацию. М., 2001.
7. Беляев А. Б. Социально-философская концепция Ю. Хабермаса: восприятие в российской социологии. *Журнал социологии и социальной антропологии*. Том IV, 2001. № 3.
8. Бергер П. Приглашение в социологию: Гуманистическая перспектива. М., 1996.
9. Брубейкер Р., Купер Ф. За пределами идентичности. *Ab Imperio*. 2002. № 3. С.61–115.
10. Бурдьє П. Структура, габитус, практика. *Журнал социологии и социальной антропологии*. Том I. 1998. № 2.
11. Валерстайн И. Маркс и история: плодотворное и неплототворное прочтение (из книги Э. Балибара и И. Валлерстайна “Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности”) [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://avtonom.org/old/lib/theory/wallerstein/marx-history.html?q=lib/theory/wallerstein/marx-history.html>.
12. Валлерстайн И. Маркс и слаборазвитость. *Социология: теория, методы, маркетинг*. 2008. № 1.
13. Вандельфельс Б. Мотив чужого. Минск, 1999.
14. Вальденфельс Б. Топографія Чужого: Студії до феноменології Чужого. К., 2004.
15. Габермас Ю. Залучення Іншого: Студії з політичної теорії. Львів, 2006.
16. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. К., 2001.
17. Гарфинкель, Г. Исследование привычных оснований повседневных действий. *Социологическое обозрение*. 2002. Т. 2. № 1. С. 42 - 70.
18. Гарфинкель, Г. Концепция и экспериментальные исследования “доверия” как условия стабильных согласованных действий. *Социологическое обозрение*. 2009. Т. 8. № 1. С. 3-25.
19. Гарфинкель, Г. Обыденное знание социальных структур: документальный метод интерпретации в профессиональном и непрофессиональном поиске фактов. *Социологическое обозрение*. 2003. Т. 3. № 1. С. 3-19.
20. Гарфинкель, Г. Что такое этнометодология? *Социологическое обозрение*. 2003. Т. 3. № 4. С. 3-25.

21. Гидденс Э. Девять тезисов о будущем социологии. *THESIS: теория и история экономических и социальных институтов и систем*. 1993. № 1. С. 57-82.
22. Гидденс Э. Новые правила социологического метода. Теоретическая социология: Антология: В 2 ч. М., 2002. Ч. 2.
23. Гидденс Э. Судьба, риск и безопасность. *THESIS*. 1994. № 5. С. 107-134.
24. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь. М., 2004.
25. Дарендорф Р. Элементы теории социального конфликта. *Социс (Социологические исследования)*. 1994. № 5. С. 142-147.
26. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе. Екатеринбург, 2004.
27. Кастельс М., Химанен П. Информационное общество и государство благосостояния: Финская модель. М., 2002.
28. Кобець Р. В. Політична фетишизація “визнання” : підтримка ідентичності чи легітимація партикулярних інтересів? Концепція мультикультуралізму : зб. наук. праць. К., 2005. С. 52–60.
29. Козер Л. А. Функции социального конфликта. – М., 2000. — 295 с.
30. Луман Н. Невероятность коммуникации // Проблемы теоретической социологии. Вып 3. — СПб, 2000.
31. Луман Н. Общество общества. Ч. II. Медиа коммуникации. – М., 2005.
32. Луман Н. Реальность массмедиа. – М., 2005.
33. Луман Н. Тавтология и парадокс в самоописаниях современного общества // СОЦИОЛОГОС. - Вып. 1. - 1991. - С. 194 - 218.
34. Луман Н. Что такое коммуникация? // Социологический журнал. — 1995. — № 3. — С. 114—125.
35. Маклюэн М. С появлением Спутника планета стала глобальным театром, в котором нет зрителей, а есть только актеры // Кентавр. — М., 1994. — № 1. — С. 20—31.
36. Мертон Р. К. Социальная теория и социальная структура // Социологические исследования. — 1992. — № 2-4.
37. Мертон Р. Эффект Матфея в науке: символизм интеллектуальной собственности // THESIS. — 1993. — Вып.3. — С.256-276.
38. Мертон Р. К. Явные и латентные функции // Американская социологическая мысль. — М., 1996.
39. Рот К.-Х. Всемирный кризис? Всемирная пролетаризация? [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://revsoc.org/archives/1285>.
40. Рэдклифф-Браун А. Р. Структура и функция в примитивном обществе. - М., 2001.
41. Тарасенко В.И. Научный интеллект социологии // Социология: теории, методы, маркетинг. — 2008. - №1. — С.38-49.
42. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і “політика визнання”. – К., 2004.
43. Универсализм системной теории Никласа Лумана: интервью с профессором Р. Штихве // Журнал социологии и социальной антропологии. — Том II. - 1999. — № 1.
44. Уотсон Р. Этнометодологический анализ текстов и чтения // Социологический журнал. — 2006. — № 1-2.
45. Фарман И. П. Социально-культурные проекты Юргена Хабермаса. - М., 1999.
46. Феминизм в общественной мысли и литературе. — М., 2006.
47. Флиивберг Б. Хабермас и Фуко — теоретики гражданского общества // СоцИс : Соц. исслед. — 2000. — № 2. — С. 127—136.
48. Фуко М. Археология знания. - К., 1996.
49. Фурс В. Н. Борьба за признание и моральное развитие общества в концепции Акселя Хоннета // Вопросы философии. — 2005. — № 1. — С. 159– 171.
50. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике? — М., 2002.
51. Хабермас Ю. Модерное сознание времени и его потребность в самоудовлетворении //

- Философские науки. – 1997. – № 2. – С. 46–54.
52. Хабермас Ю. Способны ли сложносоставные общества к формированию разумной идентичности? // В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи. – Донецк, 1999. – С. 5 – 41.
53. Хамитов Н. В. Философия: бытие, человек, мир. - К., 2006. – С.450
54. Хамитов Н. В., Крылова С. А. Этика: путь к красоте отношений. – К., 2007.
55. Хамитов Н. В., Крылова С. А., Розова Т.В. и др. Философская антропология: словарь. – К.: КНТ., 2011. – 456 с.
56. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности. — М., 2004.
57. Хоманс Дж. Социальное поведение как обмен // Современная зарубежная социальная психология. М., 1984. - С. 82-91.
58. Штопов Б. Социально - экономические эксперименты Генри Форда // Проблемы теории и практики управления. - 2002. - № 6. - С. 109-113.
59. Шютц А. Чужой // Шютц А. Смысловая структура повседневного мира.- М.- 2003.
60. Щербина В. М. Образи інформаційного суспільства: соціологічний вимір. — К., 2005.